

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnistva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondeljka in
dneva po prazniku

G. Pribičević in svoboda tiska

Mogli bi tudi reči: voda in ogenj, ker prav toliko zveze ima g. Pribičević s svobodo tiska, kakor voda z ognjem. Natančno tako, kakor namreč voda pogasi ogenj, je pogasil svobodo tiska tiskovni zakon izdelan od vlade, v kateri je bil g. Pribičević. Zato je treba imeti že čisto posebne vrste pogum, če govori o svobodi tiska g. Pribičević. Še bolj pa je občudovati ta pogum, če paradiira z izjavo o potrebi svobode tiska oni isti g. Pribičević, ki je bil član one vlade, ki ni samo razvila konfiskacijsko prakso do najvišje popolnosti, temveč je nekatere liste kar kratkoročno ustavila. Vsled teh dejstev se nam ne bi bilo treba na Pribičevićeve neiskrene reklamacije niti ozirati in zadostovalo bi, če bi konstatirali, da tudi v tej stvari, kot skoraj v vseh drugih, govori in dela g. Pribičević drugače, kakor je v opoziciji in drugače, kadar je v vladi.

Ker pa mi ne spadamo med tiste, ki si skušajo pomagati z dvojno resnico, smatramo za potrebno, da tudi sedaj, ko smo v vladi, naglasimo ravno tako potrebo svobode tiska, kakor smo se energično in dosledno borili za to lepo pridobitev ustavnih bojev, ko smo bili v opoziciji. In zato pravimo: svoboda tiska je neobhodna potreba in njo je treba očitati.

Iz tega vzroka pa naslavljamo na vlado tale apel: Kakor je že vlada popravila celo vrsto napak in grehov PP režima, tako naj tudi odpravi tiskovni zakon, delo PP vlade. Zakaj ravno tiskovni zakon s svojimi neverjetnimi in nemogočimi določili je kriv, če je svoboda tiska zatrta in do skrajnosti reducirana. In to tudi v slučaju, da hočejo listi najvestnejše vršiti svojo časniškarsko dolžnost in da ne smatrajo hujskaštva in gojitve vseh mogočih nasprotstev kot svojo glavno nalogo.

Ni mogoče na tem mestu navesti vseh silnih napak tiskovnega zakona in se moramo zato omejiti le na nekatere najbolj kričeče. Avtorji tega neverjetnega zakona so dejali, da hočejo z njim preprečiti osebne žalitve po listih. Svojo namero pa so uveljavili tako, da osebnih žalitev niso preprečili, onemogočili pa vsak dokaz resnice. Če samo to zadostuje, da se tiskovni zakon spremeni.

Se bolj zahteva njegova splošna nejasnost, ki je nujno morala privedi do take judikature, da danes nihče niti slutiti ne more, kako se bo končal začetni tiskovni proces. Avtorji tega specialnega zakona so se tudi hvalili, da onemogoča njihov tiskovni zakon zavlačevanje procesov, ker so čisto točno fiksirali, kdaj mora biti vsak proces končan. V resnici pa je stvar čisto druga in tudi danes trajajo procesi tako dolgo kot preje. Razlika je samo v tem, da danes cvečejo ekspenzarji in da bodo tiskovni procesi kmalu najbolj dobičkanosni procesi. Silno mnogo se je tudi govorilo pred sprejetjem tiskovnega zakona, kako bodo novinarji z njim zaščiteni, ker je določena tudi soodgovornost pravih lastnikov lista. Dejansko pa je ta določba ostala le na papirju, dočim so vse drakonične kazni postale resnice.

Pravili so nadalje, da bo tiskovni zakon dvignil kvaliteto tiska. Tudi ta napoved se je docela izjalovila in resnica je ta, da zadene tudi najbolj vestnega novinarja pri najmanjši stvari vsa strogost zakona, dočim ostanejo avtorji največje šund-literature prosti. Ni treba drugega, ko da izdajajo svoj šund v brošurah, pa so prosti tiskovnega zakona. In danes vidimo, kako izvrstno znajo nekateri to izkoriščati in Slovenijo preplavljajo brošure, ki bi jih morali uničiti že zaradi njih nezasišlanega pačenja slovenskega jezika. Roparske povesti z opolzkimi oglašji, česar med vojno ni bilo mogoče razpečati, preplavljajo danes deželo. To je menda edini »uspeh« tiskovnega zakona.

Vsega tega pa seveda g. Pribičević ne vidi, ker njemu je tudi svoboda tiska le agitacijsko sredstvo. Mnogo bolj je zato bilo, če bi g. Pribičević raje oblekel spokorniško srajco in priznal svojo krivdo, mesto da napada druge.

Mnogo slabih zakonov je že dobila Jugoslavija, toda med vsemi slabimi je tiskovni zakon, delo vlade PP, najslabši. Njegova temeljita reforma je zato prav tako nujna, kakor je bilo nujno, da je bi vržen nasilni PP režim. Treba pa je, da bo tudi popolnoma likvidiran. To se bo zgodilo šele v trenutku, ko bo padel njegov tiskovni zakon. In to se naj zgodi čim prej!

Danes se je nadaljevala seja odbora za proučevanje zakona o javnih delih in pomoči pasivnim krajem. Za predsednika je bil izvoljen g. dr. Stojadinović. Odbor je zakon v načelu in podrobnostih sprejel in bo prišel v soboto na dnevni red skupščine.

Izpremembra ustave

V pričakovanju odgovora predsednika vlade dr. Korošca

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Današnji listi poročajo: »Akcija Miloša Savčiča je pred zaključkom. Vsi šefi so Savčiču izjavili, da so njihove stranke načelno za spremembo ustave in vse skupno so na istem stališču, da bi ta sprememba imela za posledico, da se državna uprava olajša tako, da bi bila v svoji decentralizaciji bolj kos danim svojim nalogam. Ostal je še samo odgovor g. dr. Korošca, da v imenu svoje koalicije kot predsednik vlade odgovori g. Savčiču. G. dr. Korošec je bil načelno pristal na revizijo ustave, samo je po-

prej obljubil, da se popolnoma dogovori z g. Vukičevićem, g. Davidovičem in g. Spahom, da se ugotovijo podrobnosti. V političnih krogih, ki imajo dober vpogled v Savčičevo akcijo, se je zatrjevalo, da stoji četvorna koalicija na stališču, da je izhodna točka za vse razgovore današnja ustava. Načelno stališče četvorne koalicije pomenja, da ne more biti drugega temelja, ki bi služil za izhodišče. — Kakor smo poučeni, se je g. Miloš Savčič danes javil pri predsedniku vlade g. dr. Korošču, ki mu bo dal v teku treh dni svoj odgovor.

Velik gospodarski posvet

Ministrski predsednik je pozval zastopnike gospodarstva iz cele države — Naivnejše obnove in izboljšave — Vlada hoče z vso močjo rešiti naše gospodarstvo

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Sinoči se je vršila v predsedništvu vlade pod predsedstvom dr. Korošca daljša seja ministrov, ki upravljajo gospodarske resore, predsednika Narodne skupščine Ilije Mihajloviča, predsednika finančnega odbora dr. Milana Stojadinoviča, guvernerja Narodne banke Ignata Bajlonija in članov upravnega odbora Narodne banke ter predstavnikov gospodarskih krogov iz raznih pokrajin.

Konferenca je trajala do 10 zvečer. Bila je sklicana predvsem z namenom, da zastopniki gospodarskih krogov iz vseh krajev države podajo svoje mnenje in izrazijo svoje želje za rešitev gospodarske krize. Rezultat konference se izraža v glavnem v sledečih zahtevah:

1. Narodna banka naj predvsem sanira državne gospodarske institucije.
2. Narodna banka naj z vsemi sredstvi dela na saniranje trgovinskih prilik.
3. Čim prej naj se izvede komercializacija državnih podjetij.
4. Denar državnih denarnih ustanov kot so Narodna banka, Poštna hranilnica itd., naj se uporablja samo v svrhe, določene po statutu.
5. V upravnih odborih teh zavodov morajo dobiti prečanski gospodarski krogi porcijonalno zastopstvo.
6. Vse omejitve devizne trgovine naj se nemudoma ukinejo.
7. Vsi merodajni krogi naj skrbijo za temeljito izboljšanje našega prometa.
8. Industrija zahteva večjo carinsko zaščito.
9. Vlada naj skrbi za to, da se bodo razsodbe prečanskih sodišč izvajale tudi v Srbiji.
10. Čim prej naj se v smislu ustavnih določb ustanovi gospodarski svet.

Dr. Korošec proti netočnim vestem

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Z ozirom na zaplembo nekaterih listov, ki jih je izvršila uprava Belgrada, pozvana, da skrbijo za izvrševanje zakonov in tiskovnega zakona, je »Politika« prinesla na uvodnem mestu članek »G. dr. Korošec in zagrebška koalicija«. V tem članku je navedenih nekaj dejstev, ki ne odgovarjajo resnici. G. predsednik vlade je poslal »Politiki« popravek, v katerem polemizira s trditvami »Politike«. »Politika« namreč pravi, da g. dr. Korošec nima poguma, da bi tiral pred sodišče avtorja izjav dr. Mačka in Pribičevića, da preganja liste, ki so prinesli njihove izjave. Take pripombe je mogel napisati samo pisec, ki sicer veruje v objektivnost lista »Politike«, ne pozna pa odredb tiskovnega zakona, posebno ne točke 7. o odgovornosti. Po tej odredbi odgovarja v listu pisec članka, ako je podpisan, sicer pa odgovorni urednik. Čeprav so izjave podpisane, se morejo podvzeti proti listu zakoniti predpisi, ako je vsebina taka, da zahteva zaplembo. Kar se tiče dr. Mačka, Pribičevića in njihovih izjav, bosta imela priložnost, da se za vse, kar sta protizakonitega pisala in govorila, zagovarjata pred sodiščem. Če sta bila zaplenjena belgrajska »Politika« in »Vreme«, niso pa bili zaplenjeni zagrebški listi, je to zadeva dotičnih oblasti. Zgodilo se je istotako, da so bili zaplenjeni zagrebški, niso pa bili v isti stvari zaplenjeni belgrajski listi.

Komunistična parada v Zagrebu

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) 7. novembra se je v Zagrebu praznovala obletnica ruske revolucije. Na Trešnjevki se je okrog 8 zbralo 200 do 300 ljudi, ki so klicali: »Živela III. internacionala! Živel komunizem! Doli kralj! Prišlo je do ostrega nastopa s policijo in padlo je od obeh strani tudi več strelcev; nakar so se demonstranti razšli, 9 je bilo pa aretiranih. Lani je bilo v Zagrebu isto.

Izpremembra gozdnega zakona

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) V gozdarsko-rudarskem ministarstvu se je sestavila komisija za izdelavo uredbe o upravi in gospodarstvu v državnih gozdovih na komercialni podlagi. To je takozvana komisija za komercializacijo državnih posestev. Komisija bo jutri pričela z delom.

Dalmatinsko zadružništvo

č Split, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila skupna seja sveta in nadzornega odbora Zadružne matice v Splitu. Naznanilo se je, da je Zadružna matica sprejeta v glavno Zadružno zvezo v Belgradu. Zadružni matiči se je prijavilo do te seje 41 zadrug. Od teh je dosedaj sprejetih 35. Glede ostalih, kakor tudi glede tistih, ki se bodo prijavile pozneje, se bo odločilo naknadno.

Novi ameriški predsednik in Evropa

Ljubljana, 8. novembra.

Kandidat republikanske stranke Herbert Clark Hoover je izvoljen s tako ogromno večino, da je presenetila največje optimiste. Od 31 predsednikov, kolikor jih je dosedaj imela Amerika, sta dosedaj sicer bila samo dva demokrata, Cleveland in Wilson, vendar takega poraza demokratov nihče ni pričakoval. Popularnost demokratskega kandidata Smitha je bila velika in do zadnjega dne volivne borbe se je računalo, da bo dobil veliko večje število glasov. Bili so celo taki, ki so celo stavili na njegovo zmago.

Njegov poraz je pripisovati predvsem premoči velekapitalistične skupine, ki je podpirala Hooverja. V njega imajo bankirji več zaupanja in njegovo volivno geslo »prosperity« je privlačno tudi za široke sloje, ki si želijo zaslužka. Dobijo pa ga, če bo industrija uspevala, kakor je uspevala zadnja leta.

Ko je pričela volivna borba, je bivši predsednik Coolidge objavil podatke o ogromnem gospodarskem napredku Amerike v zadnjih letih, ko je posle trgovinskega ministristva — v našem smislu — vodil Hoover. Letni prebitki v državnem proračunu je znašal v tekočem letu 400 milijonov dolarjev. Pri tem so bili davki že štirikrat zmanjšani, ker bi sicer suficit znašal skoraj dve milijardi dolarjev. Kljub znižanju davkov pa je država od l. 1921. mogla plačati 6½ milijarde svojih dolgov. Celotna produkcija se je v poslednjih letih povečala za eno tretjino, v železni industriji pa se je podvojila. Tako je razmerje tudi na vseh ostalih poljih. Dasiravno se tudi demokratska stranka opira na velekapital, — Smitha je finansiral Morgan, — vendar so veliki industrijski trusti in velebankirji, katerih ena beseda zaleže več kot še tako važna izjava najuglednejšega politika v Evropi, bolj zaupali v trgovini preizkušenemu Hooverju.

Verski moment je igral tudi veliko vlogo. Proti katoliku Smithu je anglikanska cerkev uprizorila borbo, kakršne Amerika še ni videla. Javno po vseh protestantskih cerkvah se je pridigovalo, da je vsak glas, oddan za republik. kandidata Smitha, oddan za papeža Pija XI., kateremu da hoče takoj po volitvah prepustiti svoje mesto v beli hiši. Najživahnejše je pri tem delovala zloglasna tajna organizacija Ku-Klux-Klan, katere zločinske, teroristične metode so pomagale, kjer ni pomagalo podkupovanje ali hujskanje.

S svojim programom proti pretirani alkoholni prepovedi si je Smith pridobil nevarnega sovražnika med ženskim svetom. Še nikdar se v Ameriki ni udeležilo volitev toliko žena in ogromna večina je oddala svoj glas za »suhlega« kandidata.

Vse to je pomagalo Hooverju do tako veličastne zmage, kakor je doslej še ni doživel nobeden republikanski kandidat. Približno enako razmerje 1 : 5 bo vladalo tudi v senatu, ki je odločilen za smernice zunanje politike in v kongresu, ki odloča o splošni, predvsem gospodarski politiki.

V gospodarski politiki Amerike ni pričakovati nobene spremembe. Hoover, kandidat borbe in eminentno finančno in trgovsko podkovan državnik, bo svojo dosedanjo politiko čim intenzivnejša in večjega razmaha veleindustrije in potenciranja njene produkcije samo še bolj dosledno zasledoval.

In v razmerju napram Evropi? Veliko s: ni obetati, vendar pa nekaj več kakor od Smitha, ki Evrope niti poznal ni. Hoover pa je v njej dolga leta deloval, zato pozna njene potrebe in njene težnje. Kot podtajnik za trgovino pod Coolidgeom je znatno podpiral vse akcije Društva narodov na gospodarskem, finančno političnem in tehničnem polju. Šele pod njim se je Amerika uradno pričela udeleževati tozadevnih mednarodnih konferenc, za mnoge od njih je prišla od njega iniciativa. Za poglabitev takih zvez se je Hoover izrekel tudi v svojih volivnih govorih. Več najbrže ni pričakovati. Morda pride milejša nota v politiko odtujevanja od Evrope, vendar so v tem tudi predsedniku vezane roke od senata. V njem pa še vedno vodi glavno besedo predsednik zunanje odseka znani senator Borah, največji nasprotnik Društva narodov. V volivni borbi je senator Borah od vseh najbolj podpiral Hooverja in najnovejše vesti pravijo, da bo za nagrado postavljen za državnega podtajnika za zunanje zadeve. S tem bi odpadle tudi malenkostne nade, ki jih še goji Evropa v pričakovanju predstojećih pogajanj za ureditev dolgov in reparacijska vprašanja.

Primerjajmo oblastne proračune

V Sloveniji so liberalci dvignili proti oblastnim proračunom vse, kar jih uboga. Zveza industrijcev se je postavila vsem protestom na čelo in v obširni spomenici protestira, da oblastni proračun preveč skrbi za kmeta in preveč pritiska industrijce. Liberalni listi seveda to spomenico industrijcev razpihujejo v novo afero, ki naj bi izpodnesla oblastni proračun.

Vendar v tej stvari imajo nasprotniki slovenske samouprave bolj malo sreče. Istočasno ko se sprejema proračun naših oblasti, obravnavajo tudi druge oblasti v državi o svojih proračunih. In primera pokaže velikansko razliko v korist slovenskim oblastem.

Pred seboj imamo proračun zagrebske oblasti, ki znaša 65.000.000 Din. Proračun ljubljanske oblasti je nad 74.000.000 Din.

Izdatki: za oblastno skupščino znašajo v Ljubljani 554.000 Din, v Zagrebu 698.000 Din; torej majhna razlika; za oblastni odbor so izdatki v Ljubljani 390.000 Din, v Zagrebu pa 1.790.607 Din. Torej v oblasti, ki ima za 10 milijonov manjši proračun in ki ima približno isto število poslancev kot ljubljanska, se potroši za oblastni odbor štirikrat toliko kot v ljubljanski oblasti. In v Zagrebu so vsi odborniki radičevci, o katerih g. Pucelj govori, da znajo štediti v korist kmeta. Naj štedijo tu po zgledu ljubljanskega oblastnega odbora, bodo lahko prišli poldrugi milijon dinarjev, pa bodo g. odborniki še vedno imeli vsaj skromne nagrade, za katere delajo oblastni odborniki SLS v Ljubljani in v Mariboru.

Nasprotno pa je v postavkah, ki pomenijo čisto korist splošnosti zagrebski proračun nižji kot ljubljanski. Tako n. pr. ljubljanska oblast daje za javna dela 14.067.904 Din, zagrebska pa 12.055.060 Din, torej za cela dva milijona manj.

Za obrt in trgovino daje ljubljanski proračun 2.050.000 Din, zagrebski pa za trgovino nič, za obrt, industrijo in občo statistiko skupaj pa le 1.906.520 Din.

Največja je razlika v zdravstvu. Ljubljanska oblast daje za zdravstvo 33.278.336 Din, zagrebska pa samo 17 milijonov 518.502 Din, torej komaj polovico. In zdravstvene razmere v zagrebski oblasti niso boljše kot v ljubljanski, tudi razmere v bolnicah so tam prav take, če ne slabše. Te velike razlike si sploh ni mogoče razlagati drugače kot s tem, da ljubljanska oblast hoče zdravstvo hitro dvigniti na primerno stopnjo popolnosti, dočim zagrebska polaga manj važnosti na to.

In dohodki? Naši radičevci in žerjavovci vpijejo proti oblastnim davkom in dokladam. Zakaj ne povedo svojim strankarskim tovarišem v Zagrebu, naj delajo brez davkov? Zakaj ima zagrebska oblast mnogo več davkov kot ljubljanska? O tem pa jutri.

Državni proračun

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila seja vlade od 10 do 11. Na seji so bili navzoči skoro vsi v Belgradu se nahajajoči ministri. Glavni referat je imel finančni minister g. Subotić, ki je poročal o predstojećem proračunu. G. dr. Korošec je poročal o zagrebskih demonstracijah. Letošnji proračun bo približno enako visok kot lanski. Obsegal bo približno 11 milijard 750 milijonov. Primanjkljaj bo najbrž znašal okrog 100 milijonov. Vendar si bo vlada prizadevala, da bo do 1. aprila 1929 našla kritje za ta primanjkljaj. Vlada je sprejela proračun, ki je šel že danes v tisk.

Za pasivne kraje

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Odbor za proučitev zakonskega načrta o javnih delih in pomoči pasivnim krajem je imel sejo. Zakonski predlog temelji na tem, da se pomaga ljudstvu z javnimi deli, ki bi jih mogla v teh krajih izvajati razna ministrstva. Poslanca Jugosl. kluba Kulovec in Klekl sta poudarjala veliko škodo, ki so jo napravile v Sloveniji razne elementarne nesreče, predvsem letošnja suša. Razen tega zakonskega načrta se morajo skleniti tudi nekatere odredbe glede olajšanja carinskih in železniških tarifov. Predlog je bil sprejet. Popoldne se je pričela debata. Sprejeti so bili vsi člani do 15, ki govori o prevozu živil. O tem členu se bo glasovalo jutri, kakor tudi o resoluciji, ki so jo predložili člani Jugosl. kluba.

Dalmatinski agrar pred klubi

a Belgrad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je radikalni klub obravnaval dalmatinske agrarne odnose. Navzoča sta bila poslanca Klekl in Vesnjak. Dr. Desnica je najprej predložil juridično stran kmetijskih odnosov v Dalmaciji, nato je pa razsvetlil finančni efekt, ki bi ga država morala žrtvovati, da se uredi to, za Dalmacijo tako težavno vprašanje. V kratkem se bo radi agrarne reforme poslala skupna seja, kateri bodo prisostvovali poslanec NRS in SLS, ki so člani odbora za likvidacijo agrarnih dalmatinskih odnosov.

Dunajska vremenska napoved: V južnih Alpah oblačno in deževno, v severnih Alpah pa bo morda še jasno in milo vreme, verjetno bo pa tudi tam nastopilo slabo vreme.

Kdo hujska na vojno!

Rim, 8. novembra. (Tel. »Slov.«)

Na dan proslave desetletnice premirja so se zbrali v Rimu bivši vojni prostovoljci. Dobro uro pred manifestacijo ob grobu neznanega vojaka so se prostovoljci sestali na trgu Esedra, odkoder so v sklenjenih vrstah z vojaškim korakom odšli na Forum romanum. Poleg svojih lastnih praporov so nosili 150 dalmatinskih zastav. Na zastavah so se blesteli grbi dalmatinskih mest. Na čelu je vihrala ogromna dalmatinska zastava z dalmatinskim grbom. Prostovoljci so se postavili okoli žare Julija Cezarja, ki je simbol rimskega imperija. Navzočih je bilo več poslancev, med njimi Dudan in senator Cippico, nadalje predstavniki društva »Dante Alighieri«, več Dalmatincev in kohorta milicnikov. Prof. Bertoli, direktor rimskega fora, je poklonil prostovoljcem laborjevo zelenje s Palatina, da so si okrasili dalmatinske zastave. Poslanec Maraviglia, član in predstavnik direktorija fašistovske stranke, je v spremstvu predsednika društva bivših prostovoljcev Coselschija pregledal čete. Predsednik je imel na prostovoljce ognjevit nagovor. Spomnil jih je na pri-sego v zadrski katedrali, s katero so se prostovoljci zakleli, da se bodo borili za osvoboditev Dalmacije. Nato se je vršilo razvitje praporov. Predsednik je proglasil za ustanovljenje akcijske odbore »Pro Dalmacia« po vseh italijanskih mestih; odbori so podrejeni osrednji organizaciji bivših prostovoljcev. V svojem govoru je predsednik napovedal osvoboditev

Dalmacije. Sledili so gromoviti vzkliki: »Živela Dalmacija!« Nato so prostovoljci odkorakali proti grobu neznanega vojaka na trg Venezia, kjer je nagovoril množice ministrski predsednik. Na grob neznanega vojaka so prostovoljci položili vse dalmatinske zastave.

Oktober je fašistovski tajnik Ciampaoli sklical v Milanu vsa društva, ki vršijo propagando za okupacijo Dalmacije, med temi društvi »Coscienza Adriatica« in »Mare nostrum« ter »Dalmatinski odbor«. Sklenjeno je bilo, da se vse organizacije podredijo vodstvu društva bivših prostovoljcev, da bo akcija za okupacijo Dalmacije bolj smotrena. Ob tej priložnosti je predsednik društva bivših prostovoljcev naslovil na milanske prostovoljce poslanico, ki se zaključuje tako-le: »Zasadite zastavo rimske, latinske, beneške in italijanske Dalmacije na vrhove vaše duše. Ako ne bo vaša duša odpovedala, jo bomo zasadili prav gotovo na vrh Dinarskih alp. In tedaj bo od Visa do Dinarskih skal zadonela pesem naših mrtvih, ki se bodo umirili, ker bodo maščevani in odrešeni, v luči zmagoslavne domovine. Milanski prostovoljci! A noi! Spalato!«

V Perugi zbranim bersaglierom je nedavno predsednik bivših prostovoljcev poslal pozdravno pismo, ki se zaključuje: Drugi klic nas druži v isti veri in v istem upanju, gorečem kakor naša kri, strasten in pogumen klic boja in zmagi: Split!

Misijonarij vzrok francoske krize

v Pariz, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Včeraj so se na predlog republikanskih socialistov začela pogajanja med levičarskimi strankami, da se sestavi republikanska večina. To je zelo zmanjšalo verjetnost, da bi novi kabinet sestavil Poincare, ker stoji Poincare na stališču, da mu njegova čast prepoveduje popuščati v svojem programu, posebno pa dovoliti črtanje v njegovem proračunu, dovoliti uradnikom večja koalicijska prava, ali umakniti dovoljenje za naseljevanje verskih misijonarskih družb v Franciji, na drugi strani pa radikali nočejo desavuirati sklepov svoje stranke v Angersu. Na današnji seji radikalne frakcije se je zopet zahtevalo, da se čl. 70. in 71. črtata iz finančnega zakona, da se reformira davčna zakonodaja in zmanjšajo izdatki za vojsko. Če bi pogajanja republikanskih strank o minimalnem programu dovedla do cilja, bi po splošnem mnenju Poincare sicer ponovno dobil nalog za sestavo vlade, katerega pa bi on najprej odklonil, nakar bi prišla v poštev kot najverjetnejša kombinacija sestava kabineta Briand-Tardieu ali Clementel-Briand-Tardieu. Na spremembo v zunanjem ministristvu se ne misli na noben način. Šele potem, če bi se izjalovili tudi ti dve

kombinaciji, bi bil zopet poklican Poincare, pa tudi na podlagi republikanske koncentracije.

v Pariz, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Predsednik republike Doumergue je danes nadalje sprejemal politike v svrhu rešitve krize, o kateri pa je pričakovati, da bo rešena vsekakor šele koncem tedna. Večina vseh politikov še vedno označuje Poincareja kot najprimernejšega za sestavo vlade, vendar pa prevladuje obenem tudi splošno mnenje, da bo Poincare to odklonil, ker od včeraj dalje vedno bolj gine upanje, da bi bilo mogoče sestaviti kabinet, ki bi bil delazmožen in ki bi se mogel opirati na sposobno večino. Pod vodstvom republikanskih socialistov so se danes začela pogajanja za združitev demokratskih skupin. Vse levičarske stranke so se danes zvečer sestale k razgovoru.

v Pariz, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Kot šefa republikanskega koncentracijskega kabineta se v prvi vrsti navajata Briand in Tardieu, ki bosta imela rešiti dve glavni nalogi novega kabineta, namreč redukcijo proračuna in nadaljevanje reparacijskih pogajanj. Oba imata za to potrebno avtoriteto.

Bethlen o madjarskem kralju

v Budimpešta, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Na današnji seji zakonodajnega odbora poslanske zbornice je govoril ministrski predsednik Bethlen o vprašanju madjarskega kralja. Omenjal je, da so se v zadnjem času širile vesti, da potrebuje vlada postritve zakonitega reda, da reši vprašanje kralja. Nikdar še ni slišal, da se more z reformo zakonitega reda postaviti prestol in on take neumnosti ne bo napravil. Javno madjarsko mnenje kaže žalostno mladost, če veruje takim bajkam.

Volitev avstrijskega zveznega predsednika

v Dunaj, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Vprašanje nove volitve zveznega predsednika se bo obravnavalo v torek na konferenci načelnikov strank. Po današnjem razgovoru med večinskimi strankami bo zvezni kanceler dr. Seipel predlagal, da se dosedanji zvezni predsednik dr. Heinisch zopet izvoli. V to svrhu pa je potrebna sprememba čl. 60. ustave, ki določa, da je zopetna izvolitev zveznega predsednika dopustna samo za neposredno sledečo funkcijo. Zvezni kanceler bo obenem s predlogom za zopetno volitev predlagal tudi spremembo tega ustavnega člena. Ako bi se njegov predlog odklonil, misli v prvi vrsti na to, da se izvoli za predsednika kdo iz obrtnega stanu.

Angleški parlament

v London, 8. nov. (Tel. »Slov.«) V angleški poslanski zbornici se bo do ponedeljka zvečer vršila tridnevna razprava o brezposelnosti na temelju graje delavske stranke. V torek pa bo Lloyd George govoril o angleško-francoskem mornariškem dogovoru in o razorožitveni politiki. V sredo pa bo opozicija, kakor tudi nezadovoljneži iz Baldwinove stranke, interpeliral Baldwinja radi njegove politike o zaščiti carin, posebno kar se tiče železne in jeklene industrije.

Grška najame posojilo

Grška vlada je včeraj sklenila sprejeti posojilo 15.000.000 funtov šterlingov za gradnjo cest in za gradnjo cest in za asanacijo nizko ležečih pokrajin v Macedoniji. Zaenkrat bo zadostoval predjem 2 in pol milijona funtov.

Konec zadnje slovenske šole v Italiji

Ko so Italijani vrgli slovenski jezik tudi iz ljudske šole, se je slovenščina poučevala edino na zasebni šoli v Trstu pri Sv. Jakobu. Šola je pred okupacijo vzdrževalo društvo sv. Cirila in Metoda, pozneje jo je prevzelo Šolsko društvo v Trstu. Šola je meščanska in ima 8 razredov. Učencev je bilo povprečno 1000. Število se je kasneje nekoliko skrčilo, vendar je bilo do zadnjega naraščaja dovolj, tako da je bilo mogoče odpreti še letos tri prve razrede. Šoli ni bila priznana pravica javnosti. Radi tega so morali učenci, ki so hoteli prejeti uradno priznano spričevalo, polagati izpite na italijanskih javnih šolah. Prehod iz slovenske na italijansko šolo je bil naravno zelo težak; poleg tega so delali italijanski učitelji nalašč težkoče slovenskim učencem. Vse učne knjige so bile sestavljene po predpisih za druge javne šole. S tem je bilo dovolj preskrbljeno za patriotično vzgojo otrok. Mnogo ur je bilo odmerjenih tudi italijanski. Toda šolski nadzornik se s tem ni zadovoljil. Prisvojil si je tudi pravico nadzirati učiteljski zbor; pri nameščanju učiteljev je šla njemu zadnja beseda in to na zasebni šoli! Tako je lansko leto postavil veto proti celi vrsti učiteljev, izmed katerih je bilo mnogo takih, ki so pustili na šoli svoje najboljše sile. Letos je črtal šolski nadzornik kar 12 učiteljev. Tako so ob službo: France Eržen, Vouk Ivan in Sancin Karel. Nadalje učiteljice: Zeleznik, Vrtovec, Furlan, Dolenc, Lah, Hočvar, Slekovec, Della Savia-Vouk in Klavčič. Nadzornik motivira svojo zahtevo s tem, da nimajo imenovani izpita iz italijanske kot učnega jezika. Končno zahteva šolski nadzornik, da se uvede v šolo kot učni jezik italijanščina; slovenščina naj se poučuje kvečjemu kot predmet in sicer nekaj ur na teden. To se pravi: Slovenci naj bi sami vzdrževali zasebno italijansko šolo. S tem je zadan šoli smrtni udarec in to je konec zadnje slovenske šole v Italiji.

Težka letalska nesreča

a Novi Sad, 8. nov. (Tel. »Slov.«) Danes ob pol 12 se je zgodila v Novem Sadu velika letalska nesreča. Letalo »Breguet XIX«, ki je prišlo iz Osijeka, je krožilo dalje časa nad Novim Sadom. Močan veter je obe krili razbil in letalo je padlo z višine 1000 metrov na tla. Aparat je bil takoj v ognju. Ko je priletel na zemljo, je ubil neko žensko. Oba letalca sta mrtva.

Drobne vesti

Od 10 do 12 je imel radikalni klub sejo. G. dr. Subotić je obrazložil mednarodno posojilo. Klub je poročilo sprejel. Popoldne se je seja nadaljevala in so obravnavali o dalmatinskih agrarnih odnosih, o čemer je poročal g. dr. Uroš Desnica. Seji sta prisostvovala tudi člana Jugosl. kluba poslanca gg. Klekl in Vesnjak.

Imenovanje. Ernest Pehani, asistent na ljubljanski univerzi, je sprejet v državno službo.

Radi škrlatinke so se zaprle vse meščanske in ljudske šole v Zagrebu. Za 15 dni so se zaprle tudi srednje šole, ker je nevarno bolnih nad 200 šoloobveznih otrok.

Cehi in Trst. V senatovem proračunskem odboru je trgovinski minister Novak omenil, da je kljub višji konjunkturi transport preko Trsta padeč. Vzrok temu nazadovanju je ta, da se vodna pot po Labi in Donavi izkorišča bolje. Donava bo za Češkoslovaško še važnejša, ko bo enkrat odprt pristop do Črnega morja.

Avstrijeji proti Italiji. Na Dunaju je bilo danes veliko zborovanje, katero je sklical Andreas Hofer Bund. Govorila sta med drugimi p. Kolb in p. Innerhofer. Sprejeta je bila resolucija, s katero se poziva vlado, naj stori potrebne korake, ki naj vodijo do rešitve južnotirolskega vprašanja.

Italijanska špijonaža v Švici. Zvezni svet v Bernu je objavil izmenjavo not med Švico in Italijo v zadevi aretacije Rossija. Izkazalo se je, da je bila aretacija Rossija na švicarskih tleh mogoča samo radi tega, ker je bila v Švici na široko razpredena italijanska poročevalna služba. Več Italijanov, ki so zapleteni v to afero, je bilo izgnanih iz Švice.

Potrta žalosti naznanjava vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je najina nadvse ljubljena, predobro, zlaša mamica, gospa

Fani dr. Matkova

nenadoma preminula.

IVAN in MARIJAN.